

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітнього ступеня «магістр»

на тему:

«ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІСТОВОГО СПІЛКУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ВАЖЛИВОЇ УМОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ»

Виконала: студентка II курсу, 602 групи
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Освітня програма: Дошкільна освіта

Попович К. С.

Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент

Мельникова О. М.

Рецензент: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти

Залізняка А. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Необхідність модернізації змісту дошкільної освіти зумовлюється реформуванням галузі згідно з Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Законами України «Про дошкільну освіту» та «Про охорону дитинства», тенденціями розвитку цивілізації на межі епох. Модернізувати зміст дошкільної освіти – означає вдосконалити його, змінивши відповідно до вимог часу, не зачіпаючи основ, сталих і таких, що виправдали себе, положень, збагативши їх новими, прогресивними ідеями.

Сьогодні в Україні існує величезна когорта прибічників впровадження у практику особистісно зорієнтованих технологій, які для них не гасло, не новація, а реально освоєна практика. Головною метою сучасного педагога буде сприяння свідомому та діяльному буттю дошкільника, розвиток у нього самосвідомості, самобутності та самодіяльності, виховання природо- та культуровідповідної поведінки. Адже сенс дошкільної освіти не може полягати лише у масовій соціалізації дитячих груп. Її призначення – виховувати і навчати кожну конкретну дитину з її індивідуальними особливостями, біографією, соціальним досвідом.

Вирішення цієї проблеми полягає в з'ясуванні об'єктивно існуючих резервів і шляхів раціональної побудови освітнього процесу, що дозволить ефективно виконувати відповідні навчально-виховні завдання. Особливу значущість складає формування етичних основ особистості в ранньому періоді людського життя, найбільш сенситивному для розвитку соціальних почуттів і відносин.

Сучасні науковці вважають дошкільне дитинство періодом, сприятливим для соціального розвитку особистості (А. Богуш, Л. Кононко, Т. Поніманська). Дошкільний вік, характеризується надзвичайною пластичністю психіки (Л. Виготський, С. Рубінштейн), великою емоційною чутливістю (А. Запорожець), новоутвореннями у вигляді усвідомлюваних мотивів (О. Леонтьєв), появою етичних інстанцій (Д. Ельконін), виявляється

сприятливим для соціалізації особистості формування відносин, свідомості, діяльності.

Соціальний розвиток дитини розглядається ученими як процес засвоєння прийнятих в суспільстві моральних норм, внаслідок чого відповідні образи стають мотивами поведінки дитини (Л. Божович, Т. Коннікова і ін.). В цьому процесі важлива роль відводиться взаєминам. Акумуляуючись у вимогах і оцінках, вони визначають зміст етичних дій, їх мотивацію і етичну свідомість (А. Запорожець, З. Котирло, В. Мухіна, Т. Репіна, С. Якобсон). Самосвідомість дитини (А. Запорожець) поява у неї самооцінок і оцінок служать усвідомленню етичного сенсу цих відносин. Провідна діяльність – шлях в розвитку етичної свідомості і поведінки. Так, встановлено, що за допомогою відповідної організації гри (дослідницькі колективи під керівництвом Р. Жуковської, Т. Маркової, Л. Усової), праці (З. Борисова, Р. Буре, В. Нечаєва, їх учні та послідовники) в дошкільному віці можливо і своєчасно формувати етичні відносини; відбуваються поступальні зрушення від особистих спонук до мотивів суспільного порядку; наголошується певна самостійність і активність дітей в процесі засвоєння соціальних норм. Саме тому пошук адекватних способів соціалізації особистості є проблемою сьогоднішньої дошкільної педагогіки.

У результаті міжособистісне спілкування, об'єктивно присутнє в освітньому процесі, будучи його органічною і невід'ємною складовою (А. Киричук, Я. Коломенський, Б. Ломов, А. Мудрик), залишилося невивченим як засіб соціалізації дошкільників. Надаючи проте непередбачену дію, воно утрудняє її, а деколи робить некерованим. Неприпустимість негативного ефекту міжособистісного спілкування тим більше очевидна у руслі розуміння незмірності його значення у вихованні дітей дошкільного віку. Воно слугує основним засобом інформативної і емоційної дії педагога на дітей, а також єдиним способом обміну інтелектуальними і моральними цінностями, доступним дошкільникам. У міжособистісному спілкуванні відбувається найбільш природний і

невимушений розвиток відносин, їх вираз і реалізація. Воно виступає для дітей як найважливіше джерело соціалізації, як оцінна і емоційна стимуляція моральних норм, як орієнтир для самооцінки.

Таким чином, актуальність дослідження визначена важливістю педагогічного забезпечення соціалізації дитини дошкільного віку і потребою практики в розробці педагогічно доцільних способів і змісту спілкування як засобу соціалізації. Це і зумовило вибір теми та постановку мети нашого дослідження.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічного супроводу організації змістовного спілкування дошкільників як значущого чинника соціалізації особистості на цьому віковому етапі її становлення.

Виходячи з мети дослідження, ми поставили перед собою такі **завдання**:

- 1) Виявити об'єктивні виховні можливості міжособистісного спілкування дітей дошкільного віку, з'ясувати його місце в системі чинників їх соціалізації.
- 2) Визначити етичний зміст, адекватний засобам міжособистісного спілкування дошкільників, експериментально перевірити систему збагачення їх діяльностей і відносин дітей.
- 3) Розкрити соціально-психологічні механізми міжособистісного спілкування і сюжетно-рольової гри дошкільників, які регулюють інтенсивний вплив соціального вмісту у вікових групах заклад дошкільної освіти.
- 4) Розкрити особливості, динаміку формування змістовного спілкування і гри як засобів соціалізації дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – процес соціалізації дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – педагогічний супровід забезпечення міжособистісного спілкування дітей дошкільного віку як засобу їхньої соціалізації.

ВИСНОВКИ

1. Проведене нами дослідження дає підставу стверджувати, що істотне значення в соціальному розвитку дитини дошкільного віку мають зовнішні чинники соціального середовища – норми моралі, поведінки, спілкування з дорослими (і особливо з педагогом), з однолітками, актуальні діяльності і гра. Усе це у поєднанні із сукупністю внутрішніх психологічних передумов, що складаються в дошкільному віці, - з потребою дитини в спілкуванні, здатністю до супідрядності особистих мотивів суспільним, з підвищеним інтересом до моральних норм, до людей як їх носіїв, з комунікативним досвідом, що формується, визначають сприятливу психолого-педагогічну ситуацію для розвитку особистості дитини.

2. Об'єктивні можливості для впливу спілкування дітей дошкільного віку на процес їх соціалізації поміщені в його змісті і інтенсивності. Педагогічне значення цих змінних залежить від місця дошкільників в системі чинників їх соціального розвитку.

3. Встановлено, що використовувати спілкування в педагогічних цілях на етапі дошкільного дитинства доцільно в контексті найбільш значущої в даному віці сюжетно-рольової гри. Маючи багато загального і, перш за все – етичні за змістом відносини, а також будучи надзвичайно актуальними для дошкільників ці діяльності у взаємозв'язку набувають великої ефективності в освітньому процесі.

4. Експериментальне дослідження дозволило обґрунтувати педагогічний супровід цілеспрямованого і одночасного розвитку гри і спілкування, формування яких здійснюється перш за все за допомогою збагачення цих видів діяльності змістом, який: по-перше, підвищує рівень відображення дійсності – етичних відносин людей; по-друге, є адекватно властивим їм образотворчим засобам (вербальним, експресивним); по-третє, настільки є значущим і привабливим для дошкільників, що вони охоче самотійно використовують його в спілкуванні один з одним.

5. Розкрито основні механізми спілкування і гри, що забезпечують їх

педагогічний вплив – зміст етичного характеру, правила, як педагогічний спосіб опосередкованого введення даного змісту в спілкування і як засіб актуалізації його в спільній грі, неофіційний статус дитини в середовищі однолітків як соціальний і емоційний чинник, що регулює інтенсивність дії освоюваного змісту. Спілкування дітей виявилось здатним виконати покладену на нього функцію вторинної (після педагога) ланки в процесі освоєння соціальних норм.

6. Вивчення спілкування дітей у вікових групах закладів дошкільної освіти дозволило з'ясувати вікові можливості розвитку гри і етичного за змістом спілкування дошкільників в умовах цілеспрямованого формування цих видів діяльності по розробленій нами методиці комплексного поєднання активного керівництва спілкуванням із сторони дорослого і збереження при цьому самостійності дітей. Освоєння дітьми розробленого і введеного в гру спілкування етично-значущого змісту в спільній діяльності досягло рівня самостійного перетворення його у дитячих взаємостосунках, що відповідає психологічним можливостям у цьому віці.

7. Проведене дослідження підтвердило наявність невикористовуваних можливостей збагачення етичним змістом найбільш доступних дошкільникам і актуальних в цьому віці видах діяльності – гри та спілкування – на ранніх етапах розвитку особистості, послужило виявленню резервів освітнього процесу у системі соціалізації особистості.